

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Одељење за социологију и Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање

**ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ
ДОКТОРСКЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ СОЦИОЛОГИЈЕ**

СТАНДАРД 4: КВАЛИТЕТ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА

Опште одлике квалитета, релевантне и за квалитет програма докторских студија социологије (у вези са стратегијама за обезбеђивање квалитета, стандардима и поступцима за обезбеђивање квалитета, системом обезбеђивања квалитета, квалитетом наставног процеса, квалитетом научно-истраживачког рада, квалитетом наставника и сарадника, квалитетом студената, квалитетом уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса, квалитетом управљања високошколском установом и квалитетом ненаставне подршке, квалитетом простора и опреме, улогом студената у самовредновању и провери квалитета, систематским праћењем и периодичном провером квалитета) саставни су део анализе квалитета програма на Филозофском факултету (Извештај о самовредновању, 2019.). Овај извештај садржи додатну анализу података који се односе специфично на докторске студије социологије.

а) Опис стања и анализа квалитета

Квалитет студијских програма који се реализују на Филозофском факултету обезбеђује се и прати према успостављеним процедурама које су обезбеђене посебним правилницима (Правилник о стандардима и поступцима за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Правилник о студентском вредновању наставе) а послове вредновања обавља посебна факултетска *Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање* чији су чланови представници наставника са различитих Одељења и представници студената. У процесу праћења квалитета организује се испитивање мишљења актуелних студената, дипломираних студената и послодаваца, док је мишљење наставника обезбеђено кроз учешће у припреми SWOT анализе и акционог плана студијског програма.

Осим кроз устаљене процедуре за одобравање програма и обезбеђивање и контролу квалитета, квалитет овог програма заснива се и на самовредновању које организује тим наставника који ради на одељењу – редовна евалуација наставе појединих предмета, испитивање мишљења студената и дипломираних студената докторских студија социологије.

О програму

Филозофски факултет је акредитован за сва три ниво студија и то за:

- **10 студијских програма основних академских студија** у трајању од 4 године (240 ЕСПБ);

- 12 студијских програма мастер академских студија у трајању од 1 године (60 ЕСПБ) и
- 10 студијских програма докторских академских студија у трајању од 3 године (180 ЕСПБ)

Листа свих студијских програма који су акредитовани на Филозофском факултету Универзитета у Београду са укупним бројем уписаних студената на свим годинама студија у претходне 3 школске године дата је у Табели 4.1. На Одељењу за социологију реализују се основне, мастер и докторске студије социологије.

Р.Б.	Студијски програми	Број студената	Дужина трајања	Број кредита	Научни назив
1.	ОАС социологије	90	4 године	240 ЕСПБ	Дипломира- ни социолог
2.	МАС социологије	60	1 година	60 ЕСПБ	Мастер социологије
3.	ДАС социологије	15	3 године	180 ЕСПБ	Доктор социоло- шких наука

Програм докторских академских студија социологије креиран је према важећим акредитационим стандардима. Сви детаљи програма, који се односе на услове уписа, опште и посебне циљеве, као и структуру програма, студенти могу пратити преко линка http://www.f.bg.ac.rs/sociologija/program_studija.php?god=4&nivo=5

Услови уписа на докторске академске студије социологије – завршене дипломске академске студије – мастер из области социологије (300 ЕСПБ), просечна оцена на основним и дипломским академским студијама најмање 8 (осам) или најмање 5 научних радова објављених у часописима од националног и међународног значаја, познавање једног страног (светског) језика; лице које нема завршене одговарајуће студије полаже диференцијални испит, у складу са Статутом факултета.

Услови за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија јесте да студент положи диференцијалне испите које утврђује Веће Одељења за

социологију на основу увида у садржај студијског програма са којег прелази. Процедура преласка утврђена је Статутом Факултета.

Основни циљ докторских студија социологије јесте то да се кандидати по његовом завршетку могу без тешкоћа, равноправно и компетентно, укључивати у научну заједницу, како у нашој земљи тако и у свету, и тако доприносити развоју своје дисциплине, општег научног знања, као и друштва у целини. Да би се тај општи циљ постигао, студиј се усмерава на више посебних циљева.

Стицање научне компетенције подразумева неколико елемената:

- продубљено упознавање студената са ранијим и постојећим темељним фондом социолошких знања, као и, посебно, с најновијим теоријским и истраживачким оријентацијама у социологији и сродним друштвеним наукама;
- овладавање кључним општим научним претпоставкама на епистемолошком и методолошком плану, као и на плану истраживачких техника;
- упознавање са научним достигнућима у сродним областима друштвених наука (антропологија, историја, економија, психологија итд.), и то како онима које развијају сазнања комплементарна подручјима од посебног интереса за кандидата тако и онима које су неопходне за тумачење ширег контекста у којем се одвијају (па тако могу и објаснити) сложени друштвени процеси;
- развој способности за критичку евалуацију како постојећих знања, теоријских и методолошких претпоставки, као и прикупљених чињеница, тако и властите истраживачке рутине, јер се само на тај начин може обликовати самосталан научни приступ друштвеним чињеницама, који је претпоставка за креативно мишљење, па тако и за бављење науком.

С обзиром на то да је за савремене, а посебно друштвене науке, карактеристично постојање низа алтернативних (међусобно супротстављених) теорија, посебан циљ студија биће упознавање кандидата са њиховим особеностима, предностима и недостацима, како би се развила свест о плурализму научних приступа, нужности толеранције за теоријске разлике, могућој теоријској плодности коју постојеће разлике могу подстицати, али и неопходности настојања да се пронађе – за дати ниво историјског развоја науке – најрелевантније становиште за тумачење различитих друштвених процеса.

Најзад, посебан циљ докторских студија социологије мора бити развијање свести о друштвеној утемељености науке, како у том смислу што је друштво специфично истраживачко поље дисциплине, те што је сам теоријски и методолошки апарат ове науке друштвено-историјски условљен (променљив итд.) него и по томе што се унутар социологије мора одржавати свест о друштвеној одговорности науке – на плану настојања

да се пронађу објашњења за релевантне друштвене проблеме, али и предлози потенцијалних решења за те проблеме.

Листа обавезних предмета покрива основна подручја социологије: социолошку теорију, историју дисциплине и методологију. Изборни предмети омогућавају развој специфичних социолошких знања (подручја социологије политике, културе, економске социологије, урбане социологије, породице, социјалне патологије, рода), као и интердисциплинарност (антропологија, историја, економија итд.). У оквиру понуђених курсева продубљено ће се проучавати основни појмови дисциплине и посебних подручја, историјски развој, као и квантитативни и квалитативни методи прикупљања података у друштвеним наукама. Начин извођења студија – бодовна вредност сваког предмета исказана у складу са европским системом преноса бодова Сваки предмет (три обавезна и три изборна) носи по 10 ЕСПБ бодова, 15 бодова носи писање и одбрана пријаве теме и 45 ЕСПБ студијски истраживачки рад, а за израду и одбрану тезе студент добија 60 ЕСПБ бодова. Бодовна вредност докторске дисертације Укупна бодовна вредност – укључујући писање и одбрану пријаве теме, студијски истраживачки рад и израду и одбрану докторске тезе – 120 ЕСПБ. Предуслови за упис појединих предмета или групе предмета Сви студенти могу уписати било који социолошки предмет. За упис изборних предмета са других студијских група студент добија сагласност водитеља докторских студија и ментора.

Обавеза кандидата докторских академских студија социологије је и публикавање радова из области докторске дисертације и њихово објављивање у часописима или међународним зборницима. Докторанд већ на првој години спроводи самостални истраживачки рад, који би требало да представља припрему за научно-истраживачки рад. Током докторских студија кандидат треба да објави најмање један рад у часопису категорије M21, M22, M23 или M24, на коме је први аутор, и то из области из које је дисертација. Овај услов се може заменити са два рада у часописима категорије M51, или у часописима који се објављују на енглеском, немачком, француском или руском језику, од којих на једном мора бити први аутор. Такође, кандидат може имати и два рада у тематским зборницима међународног значаја, категорије M14.

На другој години студија, кандидат се усмерава на израду нацрта истраживања за докторску дисертацију. Кандидат је обавезан да пријави и брани нацрт истраживања за докторску дисертацију пред комисијом изабраном на седници одељења за социологију. Уколико комисија прихвати нацрт, упућује га Наставно-научном већу факултета, а затим одговарајућем телу универзитета на одобравање. Након тога, ако је нацрт истраживања за докторску дисертацију прихваћен, кандидат приступа истраживању, које мора бити изведено према свим захтевима научне методологије важећим у социологији, односно грани социологије у којој се ради истраживање. Пети и шести семестар је предвиђен за израду и одбрану докторске дисертације. Докторска дисертација представља завршни испит за титулу доктора наука. Она је самостални истраживачки рад који докторанд осмишљава и кроз континуирани рад са ментором спроводи током докторских студија, да

би га након испуњавања свих обавеза презентовао и бранио пред компетентном комисијом. Докторска дисертација треба да представља самосталан и оригиналан допринос развоју социолошких наука, а да у оквиру тога кандидат покаже способност критичког и самосталног разматрања проблема.

Горе наведени основни и посебни циљеви докторских академских студија социологије, као и наведене обавезе кандидата, усклађени су са очекиваним општим и специфичним компетенцијама доктора социолошких наука, као и са исходима изучавања социологије:

Програм докторских студија социологије конципиран је тако да студент, по завршетку процеса образовања, развије способност за самостално, систематско и критичко истраживање теоријских, историјских и емпиријских проблема релевантних за друштвене науке. Да би то постигао, студент се обучава да дијагностикује теоријски и практично (друштвено) релевантна питања, да буде у стању да осмисли теоријски и/или емпиријски истраживачки програм помоћу којег би та питања проучавао, да познаје одговарајуће истраживачке методе и технике, као и методе за обраду података, да буде припремљен да креативно и оригинално интерпретира добијене истраживачке резултате те да своје налазе укључи у постојећи фондус научног знања, да предвиђа решења друштвених проблема и њихове последице. Студенти ће током програма стећи темељно социолошко образовање, као и продубити разумевање кључних проблема других сродних друштвених наука, биће упознати са социолошким истраживачким методама и техникама, као и савременим техникама рачунарске обраде података. Посебна пажња биће посвећена обуци студената да, после завршетка студија, наставе да прате нова научна достигнућа и на тај се начин активно укључују у међународну научну заједницу. Ради тога, студенти ће бити припремљени да, на професионалном нивоу, сарађују у међународним истраживачким пројектима, као и да излажу резултате свог рада, у књигама, часописима, на научним конференцијама, јавним предавањима итд. На тај начин, студенти се кроз програм докторских студија социологије оспособљавају да самостално и оригинално допринесу развоју социолошке науке, као и научном мишљењу уопште. Посебно место у конципирању студија има статус социологије као науке која омогућава саморефлексиивност друштва. Стога, поред изградње свести о томе да социолошко истраживање подразумева неопходност поштовања принципа етичког кодекса добре научне праксе, докторски студиј социологије развија сазнање о друштвеној одговорности социолога за развој друштвене заједнице.

О усклађености исхода програма са компетенцијама које се очекују од дипломираног социолога сведоче и резултати евалуативног истраживања којим је испитивана процена дипломираних студената докторских академских студија социологије и послодаваца, односно директора и институција у којима раде свршени студенти ([Прилог 4.1.](#), [Прилог 4.2.](#)).

Како је већ поменуто у претходној анализи, програм одговара актуелним захтевима који стоје пред докторима социолошких наука у Србији. Његову адекватност потврђује и чињеница да су у периоду након прве, а и последње акредитације која је била 2014. године, надлежна просветна тела потврдила излазно звање (доктор социологије) у правилнике којима се регулише врста стручне спреме неопходне за обављање одређених занимања.

Остваривању циљева доприносе пре свега наставне методе и одговарајући задаци за студенте (током часова, као предиспитне и испитне обавезе). У наставном процесу доминира интерактивни приступ настави и у великом мери је заступљено кооперативно учење. Организацију интерактивне наставе олакшавају мале групе студената (у [Табели 4.1.](#) је приказан број студената који је акредитацијом утврђен) и компетентност наставника за овакву наставу (будући да су међу њима наставници који се теоријски и истраживачки баве разумевањем друштвених појава, на шта указујују њихове радне биографије и библиографије, које се могу наћи како у домаћим тако и у страним научним часописима и монографијама). Неке од активности студената и испитних и предиспитних задатака које сведоче о адекватности за остваривање циљева и развој компетенција доктора социологије приказане су у опису тока докторских академских студија социологије као и услова за стицање поменутог звања. Задаци у којима се очекује израда самосталних емпиријских пројеката омогућавају да студенти повезују теоријска и практична знања, развијају критички однос према теорији и досадашњој пракси у друштвеним истраживањима као и саморефлексивност, а активности у којима раде у групама - да се оспособљају за тимски рад. Усклађеност приступа рада током часова и захтева на предиспитним и испитним задацима доприносе да се кроз програм шаље конзистентна порука о програмским захтевима и о исходима које треба да постигну.

Покривеност планираних исхода програма садржајима и методама наставних предмета може се сагледати кроз табелу у наставку.

Табела: Покривеност програмских исхода кроз обавезне и изборне наставне предмете на различитим модулима и обавезним предметима докторских академских студија социологије - мапирање

Исходи	Предмети	ЕСПБ
Овладавање основним теоријско методолошким знањима из области социологије: теоријско-методолошки предмети (ТМ)	Историја социолошких теорија Општа социологија Епистемолошки темељи метода друштвених истраживања Методе истраживања друштвених појава	10
Овладавање основним научно стручним знањима у оквиру стручно-апликативних предмета (СА)	Савремени популациони изазови Социологија болести зависности Психијатријска социологија	10

	Методе ресоцијализације и реинтеграције зависника од алкохола и других супстанци Психологија помирења и грађења мира Социо-економска транзиција	
Овладавање основним научно стручним знањима у оквиру научно-стручних предмета (НС)	Политичка социологија Социологија културе (докт.) Социологија породице Социологија сазнања 3 Друштвена теорија и простор Политичка психологија Социокултурна антропологија Социологија образовања (докт.) Социологија религије (докторске) Студије рода Студије савременог урбаног друштва	10
Препознавање израживачког феномена, одабир методе и прикупљање података	СИР	10
Препознавање теорија које одговарају одабраном феномену	Израда пријаве дисертације	20
	Одбрана пријаве дисертације	10
Анализа прикупљених података и апликација научених социолошких теорија	Израда дисертације 1	20
Анализа прикупљених података и апликација научених социолошких теорија	Израда дисертације 2	10
Анализа прикупљених података и апликација научених социолошких теорија	Израда дисертације 3	10
	Одбрана дисертације	20

На основу наведених анализа може се закључити о адекватности циљева програма и њиховој усклађености са циљевима високошколске установе (Извештај о самовредновању Филозофског факултета за 2019., стр. 38), адекватности структуре и садржаја студијског програма, исхода планираних програмом и могућности запошљавања и даљег школовања студената који заврше програм.

Остваривање планираних исхода учења и развој компетенција студената кроз докторске академске студије социологије се прати кроз евалуативне упитнике које попуњавају свршени студенти ([Прилог 4.1.](#)). У процесу праћења квалитета овог програма обезбеђено је мишљење 28 дипломираних студената и 5 релевантних актера који су на челу институција где су запослени неки од наших дипломираних студената докторских студија ([Прилог 4.1.](#), [Прилог 4.2.](#)).

Приказани подаци указују да и из угла дипломираних студената и послодаваца, програм развија компетенције релевантне за професију доктора социологије, као и спремност полазника да критички преиспитују сопствену праксу и континуирано се усавршавају.

Свршени студенти различите аспекте програма оцењују високим оценама, при чему је најнижа оцена додељена начину организације наставе. Наиме, велики број полазника ради и/или станује изван Београда због чега постаје посебно захтевно пронаћи термин наставе који ће одговарати свим студентима. С друге стране, квалитет литературе, адекватност наставних метода и комуникација са наставницима су оцењени највишим оценама.

Учење студената кроз које се очекује достизање очекиваних исхода одвија се кроз следеће активности: активно учешће у настави – кроз активности које директно организују наставници (предавања, дискусије, дебате, радионице, гостујућа интерактивна предавања, анализа визуелних садржаја, заједничко решавање проблемских и практичних задатака, консултације), самостални рад и припрема за проверу знања (изучавање литературе, израда предиспитних задатака – студија случаја, анкете и интервјуи са различитим групама становништва, обрада података, тумачење података) и повремено кроз праксу у институцијама (Кабинет за демографију и популациону политику и Психијатријска болница др Лаза Лазаревић). Такође, Институт за социолошка истраживања који је посебна научна јединица при одељењу за социологију укључује студенте у теренска истраживања која подразумевају прикупљање података на терену, њихову проверу и обраду. Најбољи студенти, уколико се за то укаже прилика, и званично бивају прикључени на истраживачке пројекте које реализује Институт, а под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

На сецницама Одељења за социологију разговара се о укупној оптерећености студената и кроз дискусију се настоји постићи уједначеност захтева сродних предмета и адекватност оптерећења предвиђеном број ЕСПБ. Наставници кроз евалуацију предмета на крају семестра повремено од студената сазнају перспективу студената о различитим аспектима наставе на предмету. На основу овако прикупљених података и анализе података о броју студената који у року заврше програм дошло је до корекције броја предиспитних задатака на неким обавезним предметима и изборним предметима. На основу испитивања мишљења дипломираних студената о квалитету програма, оптерећеност студената се не издваја као проблем, а адекватност обима литературе је високо оцењена ([Прилог 4.1.](#)). Ипак, имајући у виду мали број студената који заврше програм у року, може се констатовати да постоји простор за унапређивање у систематичности праћења оптерећења студената на програму у целини, те преиспитивања и усаглашавања оптерећености студената на предметима са истим ЕСПБ.

У наставку је дат пример процене оптерећења студената на предмету *Савремени популациони изазови*

Табела: Процена оптерећења студента активностима потребним за достизање очекиваних исхода предмета – **Савремени популациони изазови**

Научно поље	Друштвено-хуманистичке науке	
Научна област	Социологија	
Ужа научна област	Социологија	
Студијски програм	Мастер академске студије социологије	
Назив предмета	Увод у студије одрживог развоја	
Статус предмета	Изборни	
Број ЕСПБ	6	
	Активности	Време у сатима укупно
Број часова активне наставе (недељни фонд)	$2+2=4$ - предавања 2 часа = 1,5 сати - вежбе 2 часа = 1,5 сати	1 час = 45 мин = 0,75 сати $4 \times 0,75 = 3$ сата 3×15 недеља = 45 сати
Време проведено у самосталном раду	- изучавање обавезне и препоручене литературе - претрага података за илустрацију феномена о којем се израђује семинарски рад - писање семинарског рада	$2 \text{ сата} \times 15 \text{ недеља} = \mathbf{30 \text{ сати}}$
Време проведено на обавезној стручној пракси		
Време проведено за припрему и проверу знања	- читање литературе потребне за проширење семинарског рада - писање испитног рада - читање обавезне литературе за испит	Читање 10 страна = 1 сат $150 \text{ страна} / 10 \text{ страна} \times 1 \text{ сат} = \mathbf{15 \text{ сати}}$ Писање 1 страна = 2 сата $10 \text{ страна} \times 2 = \mathbf{20 \text{ сати}}$ 4 сата
Време обухваћено самом провером знања	Усмени испит и одбрана испитног рада	1 сат
Укупан број сати		105
Укупан број сати у ЕСПБ		5
Остварени исходи учења	Студент: <ul style="list-style-type: none"> – Усваја знања о кључним проблемима у економском, социјалном и еколошком аспекту одрживог развоја – Критички процењује односе између економског и осталих аспеката одрживог развоја 	

	<p>развоја у зависности од различитих друштвених чинилаца</p> <ul style="list-style-type: none"> – Препознаје сложеност међусобног односа различитих аспеката одрживости кроз анализу студија рађених на конкретним примерима (на националном, регионалном, локланом нивоу) – Аргументовано заступа избор неког од приступа одрживом развоју (еколошка модернизација, политичка екологија и сл.), одређује могуће циљеве одрживости и ризике у одређеном друштвеном контексту, ослањем на доступне емпиријске податке.
--	--

Унапређивање и континуирано осавремењивање програма се заснива на компетентности наставника ангажованих на програму (што се огледа у њиховој научној продукцији релевантној за предмете које предају, као и за разумевање професије доктора социологије и образовања за наведену професију), као и њиховој укључености у разне групе формиране са сврхом креирања јавних државних политика (учешће у писању Стратегије за подстицање рађања, Стратегије за управљање и миграција, РЕМ и слично). Осавремењивање програма је видљиво из литературе која се користи у предметима на програму (која садржи релевантну литературу новијег датума).

Документа која се односе на захтеве за израду докторске дисертације, посебно у погледу академске методологије, формалних аспеката и критеријума оцењивања доступна су на сајту Универзитета у Београду (www.f.bg.ac.rs/studenti/dr_disertacija_standardi). Са специфичним захтевима израде докторске дисертације студенти се упознају и кроз сталну комуникацију са одабраним ментором.

Одељење за социологију евидентира електронске адресе студената који похађају програм, те и након завршених студија остварује сарадњу са њима на следеће начине:

- позива бивше студенте на гостујућа предавања и радионице које организују наставници самостално или у сарадњи са другим институцијама, а од којих доктори социологије имају практичну корист или су важни за њихову информисаност. Предавања се одржавају или у просторијама Филозофског факултета или у просторијама Института за социолошка истраживања (<http://isi.f.bg.ac.rs/>) који је посебна научно-истраживачка јединица у оквиру које су ангажовани чланови Одељења за социологију

- такође, позива своје бивше студенте који су се определили за неку од области социологије да презентују резултате својих истраживањима наставницима, сарадницима и садашњим студентима
- када су у прилици, наставници одељења за социологију се умрежавају са свршеним студентима докторских студија ради реализације домаћих и страних пројеката
- уколико се укаже потреба, најбољи студенти остају као предавачи на одељењу за социологију или запослени у Институту за социолошка истраживања

Ипак, потребно је нагласити да у недостатку алумни клуба, свршени студенти нису у довољној мери видљиви.

SWOT анализа квалитета програма (ПРЕДНОСТИ, СЛАБОСТИ, МОГУЋНОСТИ, ОПАСНОСТИ)

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Студијски програм акредитован је у законским роковима	+++	Анкетирање послодаваца чији су запослени завршили докторске академске студије социологије	++
Потпуна усаглашеност циљева и садржаја студијског програма и исхода учења	+++	Недовољна повезаност са дипломираним студентима	++
Циљеви студијског програма усклађени су са циљевима учења	+++	Неразвијен систем прикупљања информација од послодаваца о компетенцијама свршених студената	++
Усаглашеност ЕСПБ оптерећења са активностима учења нужним за достизање жељених исхода	+++	Развијање програма мобилности студената	++
Радно оптерећење студената не прелази максимални оквир (уравнотежена је расподела обавезних и изборних предмета, и између кључних предмета на студијском програму)	+++	Подстицање боравка страних студената на Одељењу	+++
Адекватно и континуирано вредновање предиспитних обавеза пружа наставнику објективнију слику о усвајању исхода учења	+++	На студијски програм се ретко уписују кандидати из иностранства	++
Међусобна усаглашеност исхода учења и компетенција свршених студената на бази дескриптора квалификација	+++	Недовољна заступљеност стручне праксе	+++
Систем оцењивања заснован је на мерењу исхода	++	Демотивисаност студената да конкуришу за програме размене студената услед недостатка	++

		финансијских средстава или језичких баријера	
Висока способност функционалне интеграције знања и вештина	+++	Мали број студената користи програме мобилности	+++
Континуирано осавремењивање студијског програма	+++		
Развијени су поступци за праћење квалитета студијског програма	+++		
Потпуна доступност информација о завршном раду и стручној пракси	+++		
Сва усвојена документа о студијском програму присутна су на званичној страници факултета	+++		
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Умрежавање са професионалним/стручним удружењима	++	Економска криза и неадекватна материјална ситуација ограничавају избор студијског програма сходно финансијској ситуацији мање према атрактивности и квалитету	++
Континуирано праћење професионалног развоја бивших студената	++	Пратећи логистички и институционални проблеми који потичу са Универзитета као носиоца међународне сарадње и мобилности студената	+
Јачање сарадње са бившим студентима	+++	Изостајање адекватне финансијске подршке од стране државе за одређене активности које иду уз мобилност студената	++
Конципирање модула у складу са постојећим потенцијалима и ресурсима Факултета и Одељења	++	Недовољна мотивисаност редовних и дипломираних студената да искажу своја мишљења о квалитету студијског програма	++
Прикупљање података о индивидуалним активностима наставника и сарадника на пољу унапређења квалитета наставе	+++	Недовољна мотивисаност послодаваца да учествују у анкетирању	++
Израда плана мера које би допринеле дужини студирања у предвиђеним оквирима	++	Несклад између потреба тржишта рада и броја дипломираних студената	
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

На основу прикупљених података и њихове анализе сматрамо да се докторске академске студије социологије могу окарактерисати као савремене студије за образовање доктора социолошких наука и да задовољавају постављене критеријуме за процену квалитета студијског програма, као и да постоји простор за њихово унапређивање.

Предлози мера и активности за унапређење квалитета студијског програма

Већ урађено:

- Уочавајући проблем да мали број студената завршава програм у року и да један број студената одустаје од студија ([Табела 4.1.](#)), смањен је број предиспитних и испитних обавеза на обавезним предметима.
- Више се ради на оспособљавању студената за осмишљавање научних пројеката и препознавање начина њихове реализације
- Ради унапређења знања и способности наставног кадра подстиче се њихова укљученост у домаће и стране програме друштвених делатности, као и размена наставника са страним универзитетима (на пример, Универзитет у Прагу)

Предлози даљих мера:

- Пратити однос броја уписаних и дипломираних студената;
- Успостављање и формализовање сарадње са већим бројем државних и приватних институција и фирми и домаћих и страних невладиних организација;
- Развој систематичног праћења дипломираних студената;
- Разрада методологије за свеобухватно праћење исхода програма;
- Тимски рад на развоју методика наставе специфичних стручних предмета;
- Подршка наставницима за усавршавање и повећање видљивости
- Медијска промоција програма

Акциони план за унапређивање квалитета основних студија социологије

Активност	Реализатори	Време	Очекивани резултат
1. Континуиран рад на даљем усавршавању наставних метода и притом чврсто ослањање на повратне информације студената докторских студија социологије	Сви предметни наставници	01.09.2021. до 31.12.2022.	Потпуна усклађеност програма и исхода предмета

2. Унапређивање и промоција студентских мобилности (како одлазних тако и долазних) на овом, највишем нивоу студија;	Сви предметни наставници	01.09.2021. до 01.09.2026.	Размена знања и пракси са докторандима и професорима са других универзитета
3. Мотивисање студената на достизање врхунских стандарда у научно-истраживачкој делатности и охрабривање студената да своје радове пријављују и објављују у водећим научним часописима и на најпрестижнијим научним конференцијама широм света	Сви наставници	стално	Препознатљивост на међународном нивоу
4. Омогућавање похађања студијског програма докторских академских студија социологије на енглеском језику, а са циљем интернационализације путем интеграције страних студената.	Координатор за докторске студије, сви предметни наставници	01.09.2022.	Боља умреженост програма са светским универзитетима

Табеле и прилози за стандард 4. ОАС – Докторске академске студије социологије:

Табеле и прилози за Стандард 4:

Табела 4.1. Листа свих студијских програма који су акредитовани на Филозофском факултету са укупним бројем уписаних студената на свим годинама студија у текућој и претходне две школске године

Табела 4.2. Број и проценат дипломираних студената (у односу на број уписаних) у претходне 3 школске године.

Табела 4.3. Просечно трајање студија у претходне 3 школске године. Овај податак се добија тако што се за студенте који су дипломирали до краја школске године (до 30.09.) израчуна просечно трајање студирања.

Прилог 4.1. Евалуација ДАС – дипломирани студенти, анализа података

Прилог 4.1.а. Анкета за дипломиране студенате Филозофског факултета (*мишљење дипломираних студената о квалитету студијског програма и постигнутим исходима учења спроведено приликом састављања овог Извештаја*)

Прилог 4.2. Подаци за евалуацију – Евалуација ДАС – послодавци база

Прилог 4.2.а. Анкета за послодаваце (*мишљења послодаваца о задовољству стеченим квалификацијама дипломаца проведено приликом састављања овог Извештаја*)

СТАНДАРД 5: КВАЛИТЕТ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

Квалитет наставног процеса обезбеђује се кроз интерактивност наставе, укључивање примера у наставу, професионални рад наставника и сарадника, доношење и поштовање планова рада по предметима, као и праћење квалитета наставе и предузимање потребних мера у случају када се утврди да квалитет наставе није на одговарајућем нивоу.

Наставни процес на програму докторских академских студија социологије које спровode наставници Одељења за социологију Филозофског факултета остварује се применом Статута Филозофског факултета и одговарајућих правилника, тј. правила студија: Правила докторских академских студија за студенте уписане од школске 2006/2007. године (https://www.f.bg.ac.rs/pravna_akta), Правила докторских академских студија за студенте уписане на докторске студије почев од академске 2016/2017. године ([Прилог 15.1.а.](#)), Правила докторских академских студија за студенте уписане на докторске студије пре академске 2016/2017. године ([Прилог 15.1.б.](#)), Измене и допуне Правила докторских студија ([Прилог 15.1.в.](#)) тако што се дефинишу: основне процедуре (правила) и поступци којима се реализује наставни процес, начин организације наставе на Факултету у целини и Одељењу за социологију, као и обавезе наставног особља и студената у наставном процесу.

Квалитет наставног процеса у целини се обезбеђује применом Стандарда 5 (квалитет предавања, вежби и оцењивања, реализација наставе и испита), али и применом у одређеним деловима Стандарда 4 (квалитет уџбеничке литературе), као и Стандарда 7 (квалитет наставника) и Стандарда 8 (квалитет студената).

Контрола квалитета наставног процеса обухвата :

- Анкету студената о квалитету наставног процеса на Одељењу за социологију на програмима мастер и докторским академским студијама ([Прилог 5.1.а.](#), [Прилог 15.1.б.](#), [Прилог 15.1.в.](#));
- Процедуре и поступке који обезбеђују поштовање плана и распоред наставе ([Прилог 5.2.](#));
- Спроведене активности којима се подстиче стицање активних компетенција, педагошког искуства наставника и сарадника ([Прилог 5.3.](#) и [Прилог 5.3.а.](#)).

Сваке академске године на крају сваког семестра спроводи се анкетирање студената који се изјашњавају о квалитету педагошког рада наставника и сарадника код којих су слушали наставу тог семестра, а према упитницима који се налазе у [Прилог 5.1.](#) Анкетирање се обавља у папирној форми. Свесни смо да електронска форма пружа велике могућности за брзу обраду података и свеобухватну анализу резултата, као и уштеду финансијских средстава, али се показало да студенти рађе попуњавају анкете у папирној форми.

Анализирани резултати се приказују за сваког наставника и за сваки сегмент вредновања. Резултати су приказани у форми средње оцене.

Организацију наставног процеса координира изабрани координатор за докторске студије социологије у сарадњи са Продеканом за наставу кроз транспарентне процедуре планирања: календара наставе, који усваја Савет Факултета, затим испитних рокова, распореда часова наставе за сваки семестар и они морају бити познати пре почетка нове академске године. Сви поступци су стандардизовани и за њихову примену је на нивоу факултета задужена *Комисија за наставу*, а провером и унапређењем укупног квалитета наставе бави се *Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање* коју је именovalo Наставно-научно веће.

Све информације су доступне на интернет страници Факултета www.f.bg.ac.rs, и то су:

- План организације извођења наставе, испитних рокова и других активности на Филозофском факултету <http://www.f.bg.ac.rs/zaposleni/plan> или http://www.f.bg.ac.rs/studenti/plan_nastave
- Распоред предмета по семестрима и годинама студија на одељењу за социологију, као и планови и програми свих предмета доступни су на адреси http://www.f.bg.ac.rs/sociologija/program_studija.php?god=4&nivo=2
- распореди часова наставе на адреси http://www.f.bg.ac.rs/sociologija/raspored_predavanja&studije=2&semestar=1
- распоред полагања испита на адреси http://www.f.bg.ac.rs/sociologija/raspored_ispita?ROK=%27p3r1%27 (Прилог 5.2.).

Пре почетка првог семестра студенти су у обавези да се одлуче за изборне предмете.

Сваки план и програм предмета садржи следеће:

- основне податке о предмету: назив, година, број ЕСПБ бодова, услови;
- циљеве предмета, садржај и структуру предмета;
- план и распоред извођења наставе (предавања и вежбе);
- начин оцењивања на предмету;
- уџбенике, односно обавезну и допунску литературу;
- податке о наставницима и сарадницима на предмету.

Из наставног плана предмета може се видети да наставу на докторским академским студијама социологије на Филозофском факултету Универзитета у Београду карактерише више разноврсних облика рада, као што су предавања, интерактивни облици наставе,

вежбе, консултације, стручна пракса, а облици провере знања (предиспитне обавезе) који се примењују су: семинарски рад, колоквијум, индивидуални и групни пројекти, презентације, итд. На вежбама се такође континуирано проверава знање студената класичним испитивањем, израдом задатака и презентација, тестовима, при чему се облик провере знања прилагођава природи предмета и величини групе. Овако конципирана настава и испити подстичу студенте на интерактивност, размишљање и креативност, критичко преиспитивање, извођење хипотеза и импликација, што их припрема за одговорно и компетентно професионално понашање у будућем раду. Успешност студената у савладавању наставног предмета прати се континуирано током наставе и изражава у поенима. У књигама предмета су дефинисани облици рада студената који се оцењују, начин оцењивања сваког облика рада понаособ и број поена које ти облици рада доносе.

Контрола квалитета наставног процеса се огледа и у стицању активних компетенција (педагошког искуства) наставника и сарадника за извођење наставе карактеристичне за високошколске установе.

Један од примера је и приступно предавање које су у обавези да одрже сви кандидати пријављени на расписани конкурс за избор у звање доцента, приликом првог и сваког наредног избора у то звање, без обзира на претходно педагошко искуство, као и приликом избора у звање ванредног професора, уколико немају одговарајуће педагошко искуство.

На Одељењу за социологију се у наставни процес уводе и методе *e-learning*-а преко *Moodle* платформе, *Zoom* апликације, *Skype* и сличних програма. Уз одговарајућу подршку рачунарског центра Филозофског факултета, едукацију наставника и сарадника за коришћење овог начина рада, до краја 2019. године значајно се повећао број предмета, као и обим наставног садржаја заступљен на Moodle платформи. Овај сервис је постао доступан за све студијске програме (основне, мастер и докторске). Такође, овај вид наставе је највише дошао до изражаја током трајања пандемије вируса Covid-19, али, независно од тога, знатно олакшава праћење наставе запосленим студентима.

На основу анализе резултата анкета и показатеља студирања, за период од 2013–2019. године могуће је закључити:

- Распоред одржавања наставе објављиван је правовремено на огласној табли и сајту Одељења са социологију;
- Оквирни распоред испита свих испитних рокова објављиван је за дату академску годину правовремено тако да су наставници, сарадници и студенти могли на време да планирају свој годишњи календар активности;
- Редовност извођења наставе била је у потпуности заступљена;
- Редовност обављања испита била је у потпуности заступљена;
- Термини пријема испитних пријава у потпуности су се поштовали;
- Процедура пријаве, израде и одбране завршних радова за студенте старијих генерација у потпуности је заступљена.
- Термини овере семестра и уписа у наредну академску годину у потпуности су се поштовали и увек се излазило у сусрет студентима;
- Процедура пријема студената на Докторске академске студије социологије била је у потпуном складу са Статутом Факултета и правилницима који се односе на ову област.

б) SWOT анализа квалитета наставног процеса (ПРЕДНОСТИ, СЛАБОСТИ, МОГУЋНОСТИ, ОПАСНОСТИ)

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Компетентни и мотивисани наставници и сарадници	+++	Постојање застареле, недовољне и неисправне опреме у неким слушаоницама	++
Активно учешће студената у наставном процесу путем сугестија током наставе	+++	Неравномерна расподела студената на изборним предметима	++
Распоред часова и информације о свим предметима су јавно доступни на интернет страници Одељења за социологију	++	Недовољна заинтересованост, упознавање и укључење већег броја наставника у систематско праћење квалитета наставе	+++

Успостављен систем интерактивне електронске комуникације са студентима	++	Неоствареност практичне примене знања	++
Благовремено усвајање и објављивање календара активности, испитних рокова и сл.	++	Неравномерна ангажованост наставника као ментора	++
МОГУЋНОСТИ		РИЗИЦИ	
Упознавање и укључење већег броја наставника у систематско праћење квалитета наставе	++	Нерегулисана заштита ауторских права за наставни материјал доступан на интернет страници Факултета (Moodle платформе)	+
Увођење нових метода наставе који подстичу интерактивност и развој кључних компетенција и праћење њихове делотворности	+++	Неједнака оптерећеност студената	+
Увођење нових форми испитних захтева који вреднују критичко промишљање, интеграцију и примену стечених знања.	+++	Непознавање савремених програма за обраду података	++
Успоставити сарадњу са другим државним и високошколским институцијама ради организације редовне праксе и размене предавача	+++	Проблем са применљивошћу знања услед недовољне практичне ангажованости студената	+++
Технички унапредити простор за рад студената, нови програми за обраду података	++		
Скала за квантификацију процене:+++ - високо значајно, ++ - средње значајно, + - мало значајно			

5.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета наставног процеса

Акциони план за Стандард 5

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Осавремењивање учioniца и техничке опреме	Управа факултета, Управник одељења, Координатор за докторске студије, Предметни наставник	Стално	Упознавање студената са савременијим техникама обраде података
Интензивирање и оснаживање стручне праксе, обавезно прибављање мишљења о студенту практиканту; Формирање формулара за оцену рада на стручној пракси (на шта су у својим анкетама указивали и послодавци)	Продекан за наставу, управник одељења, координатор за докторске студије и предметни наставник	Од октобра 2021.	Стручнији, самосталнији и мотивисанији студенти, чије квалитете уочавају послодавци
Комплетирање презентација предавања на Moodle платформи Факултета за предмете	Продекан за наставу, Управник одељења, Координатор програма докторских студија	Октобар 2020.	Комплетни материјали постављени на Moodle платформи Филозофског факултета у Београду

Табеле и прилози за Стандард 5:

Прилог 5.1. Обрасци анкета за анкетирање студената о вредновању педагошког рада наставника и сарадника Филозофског факултета Универзитета у Београду

Прилог 5.1.а. **Прилог 5.1.б.** **Прилог 5.1.в.** Анализа резултата анкета студената о квалитету наставног процеса

Прилог 5.2. Процедуре и поступци који обезбеђују поштовање плана и распореда наставе.

Прилог 5.3. Доказ о спроведеним активностима којима се подстиче стицање активних компетенција наставника и сарадник

Прилог 5.3.а. Мобилност наставника и сарадника

Прилог 5.4. Правилник о студентском вредновању наставе и педагошког рада наставника

СТАНДАРД 7: КВАЛИТЕТ НАСТАВНИКА И САРАДНИКА

Квалитет наставника и сарадника обезбеђује се пажљивим планирањем и избором на основу јавног поступка, стварањем услова за перманентно усавршавање и развој наставника и сарадника и провером квалитета њиховог рада у настави.

7.1. Опис стања

Квалитет наставника и сарадника обезбеђује се поштовањем прописа који регулишу избор наставника и сарадника на факултетима Универзитета у Београду и то: Закона о високом образовању Републике Србије, Статута Универзитета у Београду, Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду (видети [Прилог 7.1.а.](#)), Правилима о ближим условима за избор наставника и сарадника Филозофског факултета у Београду која су ступила на снагу 20.09.2019 (видети [Прилог 7.1.б.](#)), Правилника о стандардима и поступцима за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Правилника о минималним условима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду, Статута Факултета о условима за избор у звања (чланови од 126–141).

Професори ангажовани на докторским академским студијама социологије уживају висок научни и стручни реноме у земљи и иностранству, они су уредници и/или рецензенти реномираних интернационалних и домаћих научних часописа. Осим у настави, већина наставника и сарадника програма су укључени у научно-истраживачке и развојне пројекте које финансира Министарство надлежно за послове науке, али и у пројекте које финансирају међународне институције и организације, државне институције, органи локалне самоуправе, домаћа предузећа и иностране компаније. Поједини наставници и сарадници одељења ангажовани су као консултанти или као чланови експертских група формираних од стране државних органа или међународних институција. Чланови Одељења који су ангажовани на програму докторских академских студија социологије се труде да нове сараднике регрутују пре свега из реда најбољих студената. Њиховим

укључењем у научно-истраживачки рад остварује се мисија континуираног обезбеђивања научног подмлатка.

Структура запослених наставника је следећа:

	Професор емеритус	Редовни професори	Ванредни професори	Доценти
Број наставника	1	16	6	8
Укупно	31			

* Професори страних језика који су ангажовани и на другим студијским групама овде нису урачунати

Поред овога факултет има и 2 наставника ангажовано по уговору. (о свему детаљније у [Табела 7.1.](#))

Број наставника и сарадника на Одељењу одговара потребама реализације овог студијског програма. Од укупног броја наставника сви су у сталном радном односу са пуним радним временом. Наставници су ангажовани у просеку око 4 часа недељно.

У оцени рада наставника и сарадника Одељење има у виду квалитет педагошког рада, научног рада и квалитет других активности на Универзитету, Факултету и самом одељењу. Приликом избора кандидата у звање наставника посебно се вреднују: резултати научног и истраживачког рада кандидата, ангажовање кандидата у развоју наставе и других делатности, резултати педагошког рада, резултати у обезбеђивању научно-наставног подмлатка. Факултет обезбеђује редовно праћење и вредновање квалитета

педагошког рада наставника и сарадника, укључујући и периодичну студентску евалуацију рада наставника и предвиђа подстицајне и корективне мере за обезбеђивање задовољавајућег нивоа квалитета наставе, што даље шаље на увид одељењу и сваком предметном наставнику и сараднику.

Наставницима и сарадницима омогућено је научно и стручно усавршавање и мобилност путем:

- сарадње са домаћим и међународним образовним институцијама,
- одобравања плаћених одсуства ради студијских боравака, специјализација, учешћа на научним и стручним скуповима у земљи и у иностранству,
- партиципације Факултета у финансирању научног и стручног усавршавања наставника и сарадника,
- обезбеђивања литературе, приступа базама података, библиотечким фондовима, и
- информисања о конкурсима за стипендије, научним скуповима.

У периоду од последње акредитације до 2019. године значајан број наставника и сарадника је напредовао у звањима.

Провера квалитета наставника обезбеђује се анкетирањем студената, које се изводи према Правилнику Универзитета у Београду о студентском вредновању педагошког рада наставника.

Анкета се спроводи у папирној форми и резултати показују да су оцене квалитета рада наставног особља у просеку и по карактеристикама квалитета све боље (видети Стандард 5. – [Прилог 5.1.](#)). Одељење и Факултет у целини при избору и унапређењу наставно-научног кадра посебно вреднује педагошке способности наставника и сарадника на основу резултата спроведених анкета.

Интензивирана је међународна сарадња и стимулисано је активније укључивање наставника у међународне пројекте кроз организовање бројних едукативних радионица.

7.2. SWOT анализа квалитета наставника и сарадника

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
-----------	----------

Поступак избора у наставничко звање, који је предуслов ангажовања на докторским студијама социологије усаглашен је и унапређен у односу на критеријум Националног савета за високо образовање	+++	Обезбеђена перманентна едукација и усавршавање наставника и сарадника	+++
Квалитет наставног кадра се обезбеђује брижљивом селекцијом и избором на основу јавног поступка, уз обавезну проверу квалитета њиховог рада у настави	++	Не постоји одговарајућа мотивација за ангажовање у националним и међународним удружењима и експертским групама	++
Резултати анкетирања студената поспешују планирање развоја наставничког кадра у будућности, кроз континуирано праћење оцена за сваки семестар	+++	Слабе материјалне (финансијске) могућности за стимулисање усавршавања, међународне сарадње или награђивање наставника и сарадника чији резултати то завређују	++
Наставни кадар програма докторских академских студија социологије испуњава услов компетентности и способан је за реализацију акредитованих студијских програма и научно-истраживачког рада	+++	Недостатак дугорочног програма за развој кадра	++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Успоставити категорију награђивања за постигнуте значајне резултате у научно-истраживачком раду у земљи и иностранству	+++	Недовољна посвећеност наставника едукацији за методологију извођења наставе	+++

Одељење заједно са Управом Факултета прати истраживачке и стручне активности наставника и сарадника	+++	Непрепознавање снаге конкуренције	+++
Повезивање наставника и сарадника са наставницима и сарадницима других научно-истраживачких институција у земљи и иностранству	+++	Опасност да најбољи млади научни кадрови немају прилике да остваре академску каријеру	++
Интензивнија мобилност наставника и сарадника финансирана средствима из буџета међународних научних и стручних пројеката	+++	Финансијска криза утиче на већу заинтересованост младих наставника и сарадника за рад на пројектима уместо на унапређење наставног процеса	++
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

7.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета наставника и сарадника

Од суштинског значаја је задржати континуирано праћење и оцену квалитета и компетенција наставног особља. Применом корективних мера унапређивати квалитет наставника и сарадника, стимулишући и обавезујући их на међународну сарадњу и стручна усавршавања, у циљу осавремењавања наставних садржаја студијских програма. Наставници треба да затраже од Управе факултета да омогући унапређење софтвера за вредновање педагошког рада наставника и сарадника, као и отклањање ситних недостатака.

Акциони план за Стандард 7

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Размотрити и отклонити евентуалне идентификоване недостатке анкете о вредновању педагошког рада наставника и сарадника	Продекан за наставу, Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Координатор програма докторских академских студија социологије	Октобар 2021.	Оцена наставника у наредном семестру одражава побољшање квалитета наставе

Табеле и прилози за Стандард 7:

[Табела 7.1.](#) Преглед броја наставника по звањима и статус наставника у високошколској установи (радни однос са пуним и непуним радним временом, ангажовање по уговору)

[Прилог 7.1.а.](#) Правилник о избору наставника и сарадника

[Прилог 7.1.б.](#) Правила о ближим условима за избор наставника и сарадника Филозофског факултета у Београду – ступила на снагу 24.09.20019.

[Прилог 7.2.](#) Однос укупног броја студената (број студената одобрен акредитацијом помножен са бројем година трајања студијског програма) и броја запослених наставника на нивоу установе

СТАНДАРД 8: КВАЛИТЕТ СТУДЕНАТА

Квалитет студената се обезбеђује селекцијом студената на унапред прописан и јаван начин, оцењивањем студената током рада у настави, перманентним праћењем и проверавањем резултата оцењивања и пролазности студената и предузимањем одговарајућих мера у случају пропуста.

8.1. Опис тренутног стања

Укупан број студената програма докторских академских студија социологије по годинама студија на Одељењу за социологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, на текућој академској години, износи 54 ([Табела 8.1.](#)). Услови уписа на докторске академске студије социологије су јасно дефинисани и благовремено доступни јавности како путем званичног сајта Факултета (www.f.bg.ac.rs) или http://www.f.bg.ac.rs/buduci_studenti/vestiBS), тако и кроз заједнички Конкурс који објављује Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а који је доступан на званичном сајту Универзитета у Београду (<http://www.bg.ac.rs/sr/upis/upis.php>). Поред наведеног, будући студенти актуелна обавештења и дешавања са Филозофског могу се информисати код одговарајуће службе Факултета – Службе за студентске послове као и код секретара Одељења за социологију.

Услови уписа су завршене дипломске академске студије – мастер из области социологије (300 ЕСПБ), просечна оцена на основним и дипломским академским студијама најмање 8 (осам) или најмање 5 научних радова објављених у часописима од националног и међународног значаја, познавање једног страног (светског) језика; лице које нема завршене одговарајуће студије полаже диференцијални испит, у складу са Статутом факултета

Процедура пријема студената на студије детаљно је описана у Правилнику о упису студената на студијске програме Универзитета у Београду ([Прилог 8.1.](#)), такође и у Статуту Факултета. Права и обавезе студената дефинисане су и Статутом Универзитета у Београду који Факултет у потпуности поштује (доступна су на званичном сајту Универзитета у Београду, <http://www.bg.ac.rs/sr/univerzitet/univ-propisi.php>).

Оцењивање студената врши се помоћу унапред објављених критеријума, правила и процедура.

Сви наставници и сарадници Одељења поштују и у потпуности примењују критеријуме и одредбе из Правилника о полагању испита и оцењивању на испиту ([Прилог 8.2.](#)), који је доступан на званичном сајту Факултета. Велики број испита се полаже писмено у форми истраживачких радова што припрема студенте за писање докторских дисертација и научних радова спремних за објављивање. Студенти имају право да погледају свој рад, уложи жалбу, као и да пониште оцену уколико желе, што је дефинисано Правилником о полагању испита и оцењивању на испиту.

Студенти врше процену објективности оцењивања путем анкете за вредновање педагошког рада наставника и сарадника ([Прилог 5.1.](#)).

Факултет систематично испитује пролазност на испитима из сваког предмета, па и предмета на основним студијама социологије.

Факултет води трајну евиденцију о положеним испитима. Оцена добијена на испиту уписује се у: испитну пријаву и индекс студента, у записник о полагању испита, а постоји и као електронски запис.

Инфраструктура за студенте испуњава све захтеве који важе за високошколске установе. Студенти социологије користе све просторије које поседује Факултет: амфитеатре, лабораторије, рачунарске и друге учионице, библиотеке, читаонице, рачунарски центар, фотокопирницу, студентски клуб, као и просторије које користи Студентски парламент и Спортски савез студената Факултета (видети Стандард 11). Такође, студенти докторских

академских студија могу самостално да организују трибине у просторијама Института за социолошка истраживања.

Заступљеност студената присутна је у свим сегментима управљања и одлучивања на Одељењу и Факултету, што је у складу са Законом о високом образовању и Статутом Факултета, а њихови представници редовно присуствују седницама комисија и Наставно-научног већа Факултета.

Студентски парламент редовно одржава седнице на којима се расправља о студентским питањима. Студентски парламент делегира представнике студената у телима и органима Факултета и стара се о заштити и интересима права студената. Осим преко Студентског парламента, студенти имају могућност да се током семестра индивидуално обратe управнику Одељења и управи Факултета (декану, продеканима) у терминима који су посебно дефинисани.

Учешће студената у процени квалитета студијског програма обезбеђено је кроз студентске анкете којима се оцењују услови студирања (видети [Прилог 4.1](#)).

8.2. SWOT анализа квалитета студената

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Јасно дефинисане и јавности доступне процедуре које се односе на упис студената у прву годину студија, као и на напредовање студената током студирања	+++	Недовољно дефинисан поступак у случају ниске пролазности по предметима, програмима и годинама	+++
Све релевантне информације о акредитованом студијском програму и детаљне информације о свим предметима налазе се на званичном сајту Факултета	+++	Неприлагођеност неких простора Факултета студентима са хендикепом	+

Једнакост и равноправност студената по свим основама су загарантовани	+++	Неопходност организовања наставе у малим групама, што захтева ангажовање додатног учионочког простора	++
Процедура оцењивања студената је потпуно и јасно дефинисана	+++	Тешкоће у постизању потпуне објективности и принципијелности професора током усмених испита	+++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Обезбеђивање финансијске подршке потребне за реализацију студентских активности и идеја	++	Недовољно критичко промишљање и усвајање појединих предлога студената	+++
		Неприхватање корективних мера од стране неких професора, на шта указује стопа успешности студената Табела 8.2.	+++
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

8.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета студената

Акциони план за Стандард 8

Активности	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Прилагођавање корективним мерама за случај ниске пролазности и незадовољавајуће средње оценовања вредновања	Предметни наставници, Декан Продекан за наставу Комисија за обезбеђивање	Стално	Боље вреновање студијског програма

рада наставника и сарадника	квалитета и самовредновање		
Набавка учила и опреме, осавремењивање учионица чешће консултације са студентима	Декан Продекани Управник одељења	Стално	Унапређен квалитет студената и наставног процеса
Именовање тима који би промовисао програм докторских академских студија социологије	Сви предметни наставници	Стално	Већи број заинтересованих студената
Организовање редовних конференција и семинара где би учествовали садашњи и свршени студенти докторских студија социологије, као и наставници	Наставници и сарадници Управник одељења, координатор за докторске студије	Сваке године	Развијање критичког размишљања и закључивања у одређеним научним областима
Већа мобилност студената – размена студената и учешће студената са страних универзитета	Наставници и сарадници Управник одељења, координатор за докторске студије социологије	Стално	Размена знања, вештина и искустава са студентима сродних факултета

Табеле и прилози за Стандард 8:

[Табела 8.1.](#) Преглед броја студената по степенима, студијским програмима, и годинама студија на текућој академској години.

[Табела 8.2.](#) Стопа успешности студената.

Табела 8.3. Број студената који су уписали текућу школску годину у односу на остварене ЕСПБ бодове (60), (37-60) (мање од 37) за све студијске програме по годинама студија

Прилог 8.1. Правилник о процедури пријема студената

Прилог 8.2. Правилник о оцењивању

Прилог 8.2.а Правилник о изменама и допунама Правилника о оцењивању

Прилог 8.3. Процедуре и корективне мере у случају неиспуњавања и одступања од усвојених процедура оцењивања. Дате регулације су интегрисане у оквиру **Прилога 8.2.**

СТАНДАРД 9: КВАЛИТЕТ УЦБЕНИКА, ЛИТЕРАТУРЕ, БИБЛИОТЕЧКИХ И ИНФОРМАТИЧКИХ РЕСУРСА

Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса се обезбеђује доношењем и спровођењем одговарајућих општих аката.

9.1. Опис стања

Универзитет у Београду – Филозофски факултет Статутом је увео одредницу везану за своју издавачку делатност у оквиру које је дефинисана и делатност издавања уџбеника. Такође, Институт за социолошка истраживања већ деценијама уназад региструје издавачку делатност и потписује издања већине наставника који су ангажовани на програму докторских академских студија социологије. Сва издања, како Факултета тако и Института, као и издања других издавача релевантна за програм студирања се могу наћи у библиотеци Одељења за социологију, али и *online*. На тај начин студентима су обезбеђени уџбеници и друга литература која се користи у реализацији наставних предмета, који су објављени на интернет страници Факултета, односно Одељења за социологију.

Ради обезбеђивања квалитета уџбеника и остале литературе донети су следећи општи акти о раду Издавачке делатности Филозофског факултета: Општи акт о уџбеницима, тј. Правилник о издавачкој делатности ([Прилог 9.1.](#)) којим се уређује издавачка делатност на Филозофском факултету, утврђују надлежности и органи којима се поверава издавачка делатност, финансирање издавачке делатности, одређују услови и поступак издавања публикација, чување и дистрибуција публикација, као и друга питања од значаја за издавачку делатност. Факултет уређује и издаје следеће врсте публикација: а) часописе; Зборник Филозофског факултета; посебна издања; б) монографије; уџбенике; в) водич кроз Факултет (буклет); информатор за студенте; билтен Факултета; пропагандни материјал. Што се тиче Института за социолошка истраживања, издате су а) монографије б) зборници в) часопис Социологија. Нека издања су јавно доступни на сајту Института <http://isi.f.bg.ac.rs/category/izdanja/>

У складу са тим, континуирано се анализира и оцењује квалитет уџбеника и других учила у погледу квалитета садржаја, структуре, стила и обима. Списак уџбеника и монографија чији су аутори наставници докторских академских студија социологије дат је у [Прилогу](#)

9.2. Институт за социолошка истраживања издаје а) монографије, б) зборнике и в) часопис Социологија. Нека издања су јавно доступни на сајту Института <http://isi.f.bg.ac.rs/category/izdanja/>

Студентима, као што је и речено, је на располагању одељенска библиотека са читаоницом. Свака библиотека има сопствени депо у непосредној близини читаонице.

За претраживање књижних фондова корисницима стоје на располагању класични лисни каталози (ауторски, предметни), а од 2003. електронски каталог посредством програмског система COBISS.SR. На тај начин су факултетске библиотеке постале саставни део Виртуелне библиотеке Србије ослањајући се на Узајамну библиографско-каталошку базу података COBIB.SR (COBISS/OPAC).

У читаоници студентима стоје на располагању терминали, прикључени на академску мрежу, за претраживање електронских каталога и база стручне периодике. Библиотека набавља стручну литературу куповином. Фондови се повремено богате поклонима установа и појединаца, тако да библиотеке у своме саставу имају и више легата наших заслужних научника и јавних радника. Организација и начин рада библиотека регулисани су Правилником о раду Библиотека Филозофског факултета ([Прилог 9.4.](#))

На нивоу факултета делује Комисија за библиотеке која доноси одлуке од значаја за рад библиотека и координира њихову делатност. Одлуку о образовању Комисије за библиотеке доноси Наставно-научно веће. У свом последњем саставу Комисију за библиотеке је изабрало на основу члана 232. став 1. алинеја 1. Статута Факултета Наставно-научно веће Филозофског факултета на својој XX редовној седници, одржаној дана 27.09.2018. године, одлика бр. 1420/1-XIX/1 од 27.09.2018. године.

Библиотека је опремљена потребним бројем уџбеника и материјалима неопходним за извођење наставе. Поред тога, она поседују богату стручну литературу из одговарајућих области намењену научном раду наставног особља. Запослени у библиотеци поседује одговарајућу стручну спрему и редовно се усавршавају у складу са захтевима модерног библиотекарства. Библиотеке Факултета учлањене су у заједницу универзитетских библиотека Србије

Приказ броја и врсте библиотечких јединица у библиотекама Филозофског факултета дат је у [Табели 9.1.](#)

Захваљујући оснивању Конзорцијума библиотека Србије за обједињену набавку (KOBSON), корисницима са IP адреса Универзитета омогућен је бесплатан приступ најзначајнијим светским електронским базама података које садрже велики број наслова часописа и књига из свих научних области.

Компетентност и мотивисаност особља за подршку корисницима библиотека континуирано се прати, оцењује и унапређује.

Одељење за социологију располаже одговарајућом техничком опремом за савремено извођење наставе. Није лако раздвојити информатичке ресурсе којима располаже Одељење за социологију од ресурса целог факултета, јер се ти ресурси деле и на располагању су наставницима и студентима свих одељења. У свим учионицама у којима се одвија настава за студенте психологије инсталира је опрема за презентацију наставних садржаја – рачунари и видео бимови. У две од тих учионица се налазе и електронске табле са пројекторима. Сви студенти услуге рачунарског центра што подразумева отварање Емејл налога приступ различитим базама података које су релевантне за научне и наставне сврхе.

Попис информатичких ресурса Одељења за социологију дат је у [Табела 9.2](#). Требало би имати на уму да је у табели дат попис информатичких ресурса и друге опреме која је на располагању свим студентима на факултету.

9.2. SWOT анализа квалитета уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Постојање општих аката о уџбеницима и издавачкој делатности и поступање по њиховим одредбама и одговарајућим процедурама	+++	Недовољна покривеност наставних предмета уџбеницима и осталим училима	+++
Висока разноврсност структуре и значајан обим библиотечког фонда	+++	Тендерска процедура значајно утиче на набавку библиотечких ресурса: на пиједине наслове се	+++

		дуго чека, пропуштају се сајамски и други попусти и погодности које нуде издавачи.	
Поседовање значајних информатичких ресурса – рачунара и друге припадајуће опреме, интернета/интранета, приступ референтним базама података часописа, уџбеника и других литературних извора серијских и монографских публикација	++	Репозиторијум електронских издања још није довољно развијен и богат стручном литературом и обавезним уџбеницима.	++
Радно време библиотека, читаоница и Рачунарског центра је у потпуности прилагођено потребама студената, наставника и сарадника	++		
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Доступност референтних база података часописа, уџбеника и других извора литературе	+++	Недовољан ниво улагања државе у образовну и научно-истраживачку делатност, што се посебно рефлектује на могућност набавке извора литературе, библиотечких и рачунарских ресурса	+
Озбиљнији надзор над легалношћу примене свих врста софтвера у установама високошколског образовања у Републици Србији	++		
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

9.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса

SWOT анализа квалитета уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса којима располаже Одељење за социологију Филозофског факултета у Београду указала је на одређене слабости и иницирала усвајање следећих мера и активности:

- У поступку дефинисања финансијског плана пословања Факултета потребно је повећати учешће средстава за набавку и обнављање фонда Библиотека.
- Даљи развој издавачке делатности факултета и подстицање објављивања уџбеника који прате наставни програм појединих курсева.
- Обезбедити Wi-Fi покривеност целог факултета.
- С обзиром на брзи развој социологије као науке, потребно је континуирано настојати да се осавремени литература коју студенти користе за учење и полагање испита, али и да се обезбеде информатички и други ресурси који подржавају научно-истраживачки рад студената, наставника и сарадника.
- У сарадњи са Министарством за науку, просвету и технолошки развој, Народном библиотеком и КОБСОН системом потребно је обезбедити бољи приступ електронским базама.
- Омогућити да снабдевање библиотечким и информатичким ресурсима буде благовремено.

Акциони план за Стандард 9

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Повећати учешће средстава за обезбеђивање потребних библиотечких и информатичких ресурса	Управа факултета, Управник одељења, Комисија за библиотеке	У време састављања финансијског плана за 2021. годину	Измена финансијског плана за 2021. годину
Повећати покривеност	Одељење за	Континуирано, од	Готово потпуна

курикулума уџбеницима	социологију, Центар за издавачку делатност факултета	наредне школеске године	покривеност курикулума, посебно на основним студијама, одговарајућим уџбеницима и другим неопходним ресурсима.
Повећати обим репозиторијума електронских публикација	Одељење за социологију у сарадњи са Народном библиотеком Србије	Континуирано, у току	Сви курсеви су покривени електронски доступном обавезном литературом.

9.4 Табеле и прилози за Стандард 9:

[Табела 9.1.](#) Број и врста библиотечких јединица у високошколској установи

[Табела 9.2.](#) Попис информатичких ресурса

[Прилог 9.1.](#) Општи акт о уџбеницима (Правилник о издавачкој делатности)

[Прилог 9.2.](#) Списак уџбеника и монографија чији су аутори наставници запослени на високошколској установи (са редним бројевима)

[Прилог 9.3.](#) Однос броја уџбеника и монографија (заједно) чији су аутори наставници запослени на установи са бројем наставника на установи

[Прилог 9.4.](#) Правилник о раду Библиотека Филозофског факултета

СТАНДАРД 10: КВАЛИТЕТ УПРАВЉАЊА ВИСОКОШКОЛСКОМ УСТАНОВОМ И КВАЛИТЕТ НЕНАСТАВНЕ ПОДРШКЕ

Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке се обезбеђује утврђивањем надлежности и одговорности органа управљања и јединица за ненаставну подршку и перманентним праћењем и провером њиховог рада.

10.1. Опис стања

Статутом Филозофског факултета (доступан у електронској форми на интернет страници Факултета: http://www.f.bg.ac.rs/pravna_akta) прецизно су дефинисане надлежности и одговорности органа Факултета, а самим тим и структура и одговорности унутар одељења. Одељењем за социологију руководи управник одељења који се бира на сваке 3 година, а углавном је пракса да то буде наставник са звањем редовног професора. Поред тога што је улога управника да води Седнице одељења, изабрани наставник је и координатор читавог програма, па и одговорно лице за управљање студијама социологије. Програмом докторских студија социологије управља за то изабран координатор. Међу наставницима Одељења за социологију се бирају и представници Комисија Филозофског факултета којих укупно има 13: Кадровска комисија, Статутарна комисија, Комисија за наставу, Комисија за докторске студије, Комисија за студентска питања, Комисија за научноистраживачки рад, Комисија за библиотеке, Комисија за информатику, Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Комисија за наставну, научну и техничку документацију, Финансијска комисија, Декански савет и Етичка комисија (<http://www.f.bg.ac.rs/zaposleni/komisije>), чија је улога заступање одељења у раду поменутих комисија. Они се бирају на сваке 3 године. Поред тога, сви наставници и сарадници Одељења за социологију обављају своју научну делатност ангажујући се на пројектима које реализује Институт за социолошка истраживања, научна јединица повезана са Одељењем за социологију (<http://isi.f.bg.ac.rs/>) . На сваке 3 године се бира управник Института, углавном из редова редовних професора.

Стално запослени ненаставни радници

Од ненаставног особља искључиво на Одељењу за социологију запослена је једна особа као секретар одељења и две особе са радним местом библиотекара. Обавеза секретара је координација наставника са Службом за административне послове и другим органима Факултета. Дужности библиотекара су регулисане Правилником о раду библиотека ([Прилог 9.4.](#)). Одељење за социологију, као и друга одељења, научне и наставне јединице користи и услуге другог ненаставног особља које је запослено на Факултету.

Број ненаставних радника стално запослених у високошколској установи у оквиру одговарајућих организационих јединица

Редни број	Назив организационе јединице	Укупан број
1.	Секретар Факултета	1
2.	Служба за правне, кадровске и административне послове	10
3.	Служба за студентске послове	5
4.	Библиотека	21
5.	Служба за финансијско-материјалне послове	6
6.	Служба за техничке послове	25
7.	Секретари одељења	10
8.	Рачунарски центар	6
9.	Остало ненаставно особље	6
Укупно		90

Детаљан приказ ненаставног особља који се односи на читав факултет дат је у посебној листи ненаставног особља ([Табела 10.1.](#))

Праћење и оцењивање квалитета организације и управљања Одељењем је стална активност, а предвиђено је да се спроводи путем анкета (запослених и студената) и извештаја о раду Одељења. На основу спроведених анализа, органи управљања доносе мере за унапређење рада. Мере се доносе у виду одлука органа Одељења које се доносе на Одељенским седницама. Остале мере се предузимају у виду налога за рад, појединачних решења и обавезујућих инструкција. Декан утврђује потребе за ангажовањем ненаставног особља, полазећи од тога да се рад и пословање Факултета одвија у континуитету,

ефикасно и рационално. Услови заснивања радног односа ненаставног особља су дефинисани Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места на Филозофском факултету. Поступак заснивања радног односа ненаставног особља је регулисан Законом о раду и може се спровести под условом да је радно место предвиђено општим актом о систематизацији и ако су обезбеђена средства за његово финансирање.

Наставници, ненаставно особље, студенти и шира јавност имају могућност да у континуитету прате и оцењују рад и деловање управљачког, наставног и ненаставног особља. Ове активности спроводе се кроз учешће представника Студентског парламента на одељенским седницама. Анкете које спроводи Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање су доступне јавности ([Прилог 10.2.а](#) и [Прилог 10.2.б](#)).

Образовање и усавршавање управљачког особља остварују се кроз учешће њихових представника на стручним скуповима, семинарима и тренинзима, у земљи и иностранству (семинари у организацији Универзитета у Београду у вези са применом Болоњске декларације, иностране конференције и семинари итд.).

Ненаставно особље Факултета има прилике за професионално усавршавање и образовање на интерним семинарима и тренинзима, као и кроз похађање специјализованих екстерних семинара из одговарајућих области рада (KOBISS, библиотечка обука, семинари из области финансија и рачуноводства, јавних набавки, противпожарне заштите и кадровских послова).

10.2. SWOT анализа квалитета управљања програмом основних студија социологије и ненаставне подршке

ПРЕДНОСТИ			СЛАБОСТИ	
Дефинисаност надлежности	++		Не постоји прецизна дефинисаност и доступност услова за напредовање ненаставног особља	+
појединих чланова одељења у погледу организовања и реализовања докторских академских студија социологије				

Добра координација секретара одељења	++	Недефинисан и нетранспарентан систем награђивања ненаставног особља	++
Управљање је у складу са Законом, Статутом и правилницима који регулишу управљање наставним и научним јединицама	+++	Неукључивање ненаставног особља у пројекте и активности	++
У процесе управљања и одлучивања укључени су и наставници и студенти	+	Непостојање систематизације радних места прилагођене променама у наставној и научно-истраживачкој делатности Одељења за социологију	++
Праћење и оцењивање квалитета управљања програмом основних студија социологије	++		+++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Унапређење услова рада секретара одељења	+++	Необученост секретара за коришћење савремених програма	+++
Међународни програми за јачање управљачког капацитета високообразовних наставних јединица	+++	Непостојање жеље за заузимањем позиције управника Одељења, координатора програма докторских студија социологије и управника Института	+++
Обука ненаставног особља у оквиру наменски припремљених програма	+	Тешка економска ситуација и стагнација у запошљавању ненаставног кадра	+++
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно;			

0 → без значајности

10.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета управљања програмом основних студија социологије

- * Донети мере унапређења рада управника Одељења за социологију и координатора програма
- * Боље организовати рад ваннаставних служби у појединим периодима (пријем и упис студената, одржавање научних скупова на факултету...)
- * Спровести едукацију запослених о управљању квалитетом
- * Дефинисати услове и омогућити усавршавање и напредовање запослених у службама ваннаставне радне јединице
- * Дефинисати стандарде, надлежности и процедуре одговарајућим актима

Акциони план за Стандард 10

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Увести стандардизацију рада ненаставног особља	Декан, Секретар факултета, Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање	Децембар 2020.	Измене Статута усвојене на седници Савета Факултета
Израда годишњег плана обуке ненаставног особља	Секретар Факултета	Децембар 2020.	Направљен годишњи план обуке ненаставног особља
Израда документа за метрику и евалуацију ненаставне подршке	Декан, Комисија	Децембар 2020.	Израђен документ за метрику и евалуацију ненаставне подршке

10.4. Табеле и прилози за Стандард 10

[Табела 10.1.](#) Број ненаставних радника стално запослених у високошколској установи у оквиру одговарајућих организационих јединица

[Прилог 10.2.а](#) и [10.2.б](#) Анализа резултата анкета студената и наставног особља о процени квалитета рада органа управљања и рада стручних служби

СТАНДАРД 11: КВАЛИТЕТ ПРОСТОРА И ОПРЕМЕ

Квалитет простора и опреме се обезбеђује кроз њихов адекватан обим и структуру.

На Универзитету у Београду – Филозофском факултету посебна пажња се посвећује квалитету основних инфраструктурних ресурса – простора и опреме. У складу са бројем студената на програму докторских академских студија социологије, организују се предавања и вежбе у учионицама различитих капацитета. Настава и испити се углавном одржава на трећем спрату факултета на коме има укупно 6 учионица и то капацитета 185 места, а уколико је неопходно, настава и практичне вежбе се одржавају у Институту за социолошка истраживања. Ако је реч о већим групама, настава и испити се одржавају у амфитеатру који је капацитета 336 места и укупне површине 410,51 м² или на првом спрату Факултета, где се налазе три учионице капацитета преко 100 места и две учионице капацитета 72 места ([Табела 11.1.](#))

Укупан капацитет простора за извођење наставе, рачунајући и просторије Факултета које Одељење за социологију дели са другим одељењима износи 1061 места.

Наставници и сарадници располажу са укупно 28 места у кабинетима који су распоређени на III-спрату. За рад Студентског парламента Факултет је обезбедио просторију површине од 36,20m².

Студентима програма докторских академских студија социологије је омогућено да користе одељенску библиотеку у чијем саставу се налази и читаоница.

Факултет располаже и одговарајућом техничком опремом за савремено извођење наставе у складу са потребама свих врста и степена студија ([Табела 11.2.](#)).

Рачунарски центар Факултета поседује комплетну информационо-комуникациону инфраструктуру, са већим бројем савремених *online* сервиса који су стављени на располагање наставницима и студентима, попут E-learning портала (Moodle платформе), портала за распоред часова и резервацију факултетских ресурса, webmail сервиса са

персоналним организатором за сваког студента и наставника, као и сервиса за пријављивање испита, вредновање рада наставника и сл.

Факултет обезбеђује приступ Eduroam сервису (бесплатан бежични приступ интернету) чији је носилац Академска мрежа Србије (АМРЕС), а омогућава свим запосленима и студентима бесплатан приступ интернету преко приступних тачака.

Такође, Факултет је обезбедио сталан приступ различитим врстама информација у електронском облику преко академске мреже КОБСОН, приступ већини страних и домаћих стручних и научних часописа.

Из приказа стања и дубље анализе евидентно је да су остварене активности са циљем унапређења квалитета опреме и простора.

11.2. SWOT анализа квалитета простора и опреме

ПРЕДНОСТИ			СЛАБОСТИ	
Адекватно опремљене компјутерске лабораторије неопходне за обуку студената за рад на програмима за обраду података	++		Непостојање свих, за наставу потребних, софтвера и мрежних каблова за све рачунаре	++
Континуирано праћење и усклађивање капацитета простора и опреме са потребама наставног процеса на докторским академским студијама социологије	++		Неадекватна искоришћеност просторних капацитета у односу на укупну површину и укупан број студената и запослених	++
Неометан приступ различитим врстама информација у електронском облику и информационим технологијама	+++		Слабе wifi мреже у ходнику	+
			Неадекватна изолација зграде	+++

МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Формирање нових лабораторија са новом компјутерском опремом и савременим програмима	+++	Проблеми у финансирању високог образовања од стране ресорног министарства	+++
Аплицирање код невладиног сектора и приступних фондова Европске уније за добијање донација у виду софтвера, опреме	+++	Непостојање сталне, уговорима регулисане, сарадње са већим бројем друштвених субјеката	++
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

11.3. Предлог мера и активности за унапређење квалитета простора и опреме

- Организовати састанке са свим учесницима на пројектима и размотрити могућности удруживања материјалних трошкова у циљу набавке заједничке, али вредније опреме
- Поставити решавање питања обезбеђивања савремене лабораторијске опреме
- Склопити уговоре о пословно-техничкој сарадњи

Акциони план за Стандард 11

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Обезбеђивање лабораторијске опреме, софтвера за одржавање наставе и акредитација	Декан, Савет факултета, управник одељења за социологију	Децембар 2022.	Боља опремљеност лабораторија и упознавање са новим програмима
Увођење клима уређаја	Декан, Савет	Мај 2021.	Технички пријем

	факултета, управник одељења за социологију		
Преиспитивање проблема простора и капацитета и предлог нових мера у складу са финансијама	Декански колегијум, управник одељења за социологију	Јун 2021.	Извештај

11.4 Табеле и прилози за Стандард 11

[Табела 11.1.](#) Укупна површина (у власништву високошколске установе и изнајмљени простор) са површином објеката (амфитеатри, учионице, лабораторије, организационе јединице, службе)

[Табела 11.2.](#) Листа опреме у власништву високошколске установе која се користи у наставном процесу и научно-истраживачком раду

СТАНДАРД 13: УЛОГА СТУДЕНАТА У САМОВРЕДНОВАЊУ И

ПРОВЕРИ КВАЛИТЕТА

Високошколске установе обезбеђују значајну улогу студената у процесу обезбеђења квалитета, и то кроз рад студентских организација и студентских представника у телима високошколске установе, као и кроз анкетирање студената о квалитету високошколске установе.

13.1. Опис тренутне ситуације

У оквиру програма докторских студија социологије студенти имају могућност да активно учествују у процесима провере и унапређења квалитета и тиме обезбеђује њихову значајну улогу у процесу обезбеђивања квалитета. Уз то, представницима студената је обезбеђена могућност учествовања у раду Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Статутарне комисије, Комисије за наставу и другим телима и органима Факултета ([Прилог 13.1](#)). Одељење за социологију тесно сарађује и пружа подршку раду Студентском парламенту, који својим Пословником (<http://www.f.bg.ac.rs/files/akta/Posl-StParl.pdf>), поред осталог, предвиђа учествовање у поступку самовредновања Факултета као и разматрање питања и спровођење активности у вези са обезбеђивањем и оценом квалитета наставе, реформом студијских програма, анализом ефикасности студирања, утврђивањем ЕСПБ бодова, унапређењем мобилности студената, подстицањем научно-истраживачког рада студената, заштитом права студената и унапређењем студентског стандарда.

Обезбеђивање учешћа и утицаја студената на процес самовредновања и провере квалитета се остварује следећим поступцима:

- Укључивањем представника студената у рад Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање;
- Прибављањем и разменом мишљења са представницима студената при изради и модификацији програма и организацији наставе кроз њихово активно учешће у раду Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање;
- Прибављањем и разменом мишљења са представницима студената о резултатима самовредновања и оцењивања квалитета програма основних студија социологије.

- Организовањем и спровођењем анкетирања студената као обавезног елемента у поступку самовредновања Факултета, али и спровођењем анкета које су организовали сами наставници са програма основних студија социологије (<https://forms.gle/iz9XzingHcb9QWb38>). Пружањем анонимних одговора на постављена анкетна питања, студентима је омогућено изношење својих ставова и мишљења о питањима из свих области које се проверавају у процесу самовредновања, што је од изузетне важности за формирање свеобухватног и коначног мишљења о квалитету рада на програму основних студија социологије;
- Чињењем резултата анкетирања доступним јавности и њиховим укључивањем у укупну оцену самовредновања и оцене квалитета програма.
- Укључивање студената у процесе перманентног осмишљавања и реализације развоја студијских програма. Од посебног значаја је њихово укључивање у евалуацију студијских програма у оквиру курикулума и развој метода оцењивања.
-

13.2. SWOT анализа улоге студената у самовредновању и провери квалитета

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Активно учешће студената у Комисији за обезбеђивање квалитета и самовредновање	+++	Незаинтересованост одређеног броја студената за квалитетно учешће у процесу евалуације и унапређења квалитета	+++
Кроз анкету студенти активно учествују у евалуацији програма основних студија социологије	+++	Код одређених анкета, мањи број студената заокружује да о датом питању нема мишљење	+
		Осим за анкете, студенти показују мало интересовање за друге поступке којима се обезбеђује утицај студената на самовредновање и проверу квалитета	++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	

Увођење корективних мера за решавање неусаглашености са стандардима квалитета које могу да допринесу подизању свести студената о њиховој улози у обезбеђењу квалитета на програму основних студија социологије	++	Преоптерећеност студената обавезама доводи до тога да студенти веома често немају времена за озбиљније бављење обезбеђивањем квалитета или површно прилазе том проблему	+++
Унапређење сарадње са свршеним студентима и њиховим послодавцима, у циљу добијања повратних информација које утичу на унапређење квалитета наставних садржаја	++		
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

13.3. Предлог мера и активности за побољшање улоге студената у самовредновању и провери квалитета

- Радити на едукацији студената по питању њихове улоге у самовредновању и обезбеђивању квалитета преко студентских представника у Комисији за обезбеђивање квалитета и самовредновање и преко Студентског парламента,
- Интензивирати активности на повећању информисаности студената о потреби да дају своје мишљење о функционисању програма које похађају
- Обезбедити сталну могућност анкетања и на основу резултата такве анкете предузети потребне корективне мере.

Акциони план за Стандард 13

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Радити на едукацији студената по питању њихове улоге у самовредновању и обезбеђивању квалитета преко студентских представника у Комисији за обезбеђивање квалитета и самовредновање	Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање Продекан за наставу, Наставници и сарадници програма докторских академских студија социологије	Стално	Већа заинтересованост и ангажованост студената по питању унапређења квалитета
Интензивирати активности на едукацији студената о предностима и значају њихове ангажованости у раду стручних тела факултета, односно предностима и значају објективног изношења мишљења и ставова у процесу самовредновања и оцењивања квалитета програма;	Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање, Продекан студент, Наставници и сарадници програма докторских академских студија социологије	Стално	Унапређење рада стручних органа и тела Факултета у којима се захтева учешће студената
Чешће спроводити	Наставници и	Стално – сваки	Адекватнији опис

самостално анкетирање студената на програму независно од самовредновања на нивоу Факултета	сарадници на програму докторских академских студија социологије	семестар	тренутног стања и побољшање квалитета програма
---	---	----------	--

13.4. Табеле и прилози за Стандард 13

Прилог 13.1 Документација која потврђује учешће студената у самовредновању и провери квалитета

СТАНДАРД 14: СИСТЕМАТСКО ПРАЋЕЊЕ И ПЕРИОДИЧНА ПРОВЕРА КВАЛИТЕТА

Високошколска установа континуирано и систематски прикупља потребне информације о обезбеђењу квалитета и врши периодичне провере у свим областима обезбеђења квалитета.

14.1. Опис стања

Праћење и провера квалитета на програму докторских академских студија социологије се обавља на крају сваког семестра у оквиру провере квалитета и самовредновања које се обавља на нивоу целог Факултета. Одговорни актер за спровођење анкете је Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање на Факултету, у којој учешће узимају и представници студената. Комисија, у сарадњи са управником одељења и предметним наставницима и сарадницима организује, контролише и унапређује рад на:

- спровођењу утврђених стандарда и поступака за оцењивање квалитета и обављање свих задатака које у том процесу имају субјекти у систему обезбеђивање квалитета Факултета;
- обезбеђивању услова и инфраструктуре за редовно, систематско прикупљање и обраду података потребних за оцену квалитета у свим областима које су предмет самовредновања;
- обезбеђивању редовне повратне информације од послодаваца, својих бивших студената и других одговарајућих организација о компетенцијама студената који заврше одређени ниво студија (од овог самовредновања Комисија треба изменом у Правилницима да регулише и овај начин анкетирања и анализе података);
- обезбеђивању података потребних за упоређивање са другим сродним високошколским установама у погледу квалитета;
- обављању периодичне провере и самовредновања нивоа квалитета током којих сагледава спровођење утврђене стратегије и поступака за обезбеђење квалитета, као и достизање жељених стандарда квалитета.

Комисија је укључена у спровођење интерних и екстерних провера квалитета у циљу акредитације, надзора или реакредитације високошколске установе, студијских програма и диплома. Студенти су чланови Комисије, те имају активну улогу у доношењу и спровођењу Правилника и Стратегије за обезбеђивање квалитета.

Правилницима и Стратегијом за обезбеђивање квалитета утврђен је начин и поступак самовредновања студија, студијских програма, рада наставног и ненаставног особља и услова рада као дела стратегије Факултета за праћење, обезбеђивање, унапређење и развој квалитета студија свих студијских програма, па и програма докторских академских студија социологије. Ови документи садрже: део о вредновању од стране студената, део о вредновању запослених на Факултету, а у предстојећем периоду треба регулисати и део о вредновању од стране послодаваца и свршених студената Факултета, са циљем да се побољша квалитет наставе и рад запослених. У периодичним самовредновањима обавезно је укључивање резултата анкетања студената. Поред Правилника и усвојене Стратегије за обезбеђивање квалитета и именовања Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање, а ради унапређења стандарда квалитета рада, Филозофски факултет је усвојио различите процедуре и мере и прецизно је одредио субјекте обезбеђивања квалитета:

- усвојио је стандарде и поступке за обезбеђивање и унапређење квалитета рада,
- усвојио је план рада и процедуре за праћење и унапређење квалитета,
- усвојио је поступке који обезбеђују поштовање плана и распореда наставе,
- усвојио је поступке и процедуре којима Факултет крајем сваког семестра спроводи анкете студената о свим сегментима квалитета педагошког рада наставника и сарадника на Факултету,
- предстоји усвајање поступка и процедура за прикупљање мишљења дипломираних студената о стеченим знањима и прикупљање мишљења послодаваца о стеченим квалификацијама свршених студената Филозофског факултета.

Наставници програма докторских академских студија социологије обезбеђује примену утврђених стандарда и поступака за оцењивање квалитета поштујући Статутом предвиђене обавезе руководства Факултета, Комисије за обезбеђивање квалитета и самовредновање, катедри и стручних служби. На Одељењу за социологију се обављају периодична самовредновања и провере нивоа квалитета рада, током којих се испитује примена начела утврђених Стратегијом и поступака за обезбеђивање квалитета, као и достизање постављених стандарда квалитета. На интернет страници Факултета презентоване су информације о активностима које обезбеђују систематско праћење и периодичну проверу квалитета у циљу одржавања и унапређења квалитета рада ове

високошколске установе, а којих се Одељење за социологију придржава (http://www.f.bg.ac.rs/pravna_akta)

О самовредновању се сачињавају извештаји настали на основу резултата анкета са студентима на свим студијским програмима па и програма основних студија социологије, које Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање представља јавности, а Наставно-научно веће, односно Савет Факултета усваја након разматрања и анализе презентованих налаза (сви извештаји се налазе на <http://www.f.bg.ac.rs/zaposleni/fajlovi>).

У периоду од 2015. године, када је Филозофски факултет у Београду акредитовао студијске програме и обновио дозволу за рад, на основу обимних резултата самовредновања до којих се дошло, наставници програма докторских академских студија социологије су применили различите механизме, поступке и процедуре које воде ка унапређењу квалитета појединих стандарда.

14.2 SWOT анализа систематског праћења и периодичне провере квалитета

ПРЕДНОСТИ		СЛАБОСТИ	
Спровођење квалитативног истраживања са студентима на програму докторских академских студија социологије, независно од самовредновања на нивоу Факултета	+++	Није одржан континуитет у спровођењу самосталног истраживања наставника на програму	++
Спровођење истраживања са свршеним студентима докторских академских студија социологије	+++	Истраживање са свршеним студентима се не обавља у једнаким временским размацама	+++
Спровођење истраживања са послодавцима свршених студената програма	+++	Истраживање са послодавцима се не обавља у једнаким временским размацама	+++
Успостављен онлајн систем	++	Слаба методологија поступака интерне провере квалитета која се	++

анкетирања		спроводи континуирано	
Формирана база података од значаја за периодичне провере квалитета	+++	Непостојање адекватне методологије поређења са другим високошколским установама	++
Постоји утврђена методологија за спровођење контроле квалитета и испуњености стандарда	+++	Недовољно коришћење података добијених контролом квалитета за планирање будућих активности	++
Сва усвојена документа везана за контролу квалитета доступна су јавности на интернет страници Факултета	++	Непрецизно дефинисане обавезе запослених и студената у процесу контроле квалитета, као и недостатак мера за стимулацију њиховог учешћа, што за последицу има недовољну заинтересованост за овај веома значајан сегмент пословања Факултета	+++
Активно ангажовање студената у Комисији за обезбеђивање квалитета и самовредновање	+++	Студенти, генерално, показују слабо интересовање за учешће у активностима везаним за проверу квалитета докторских академских студија социологије	++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Већа заинтересованост наставника и сарадника да учествује у реализацији анкете са свршеним студентима и њиховим послодавцима	+++	Одељење за социологију нема довољно ресурса за честу реализацију истраживања ставова свршених студената и њихових послодаваца	+++
Запослити ненаставно особље са капацитетом да помогне у контроли квалитета и испуњености стандарда	++	Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање нема довољан капацитет рада, јер јој недостаје административно-техничка подршка	++

Факултет има веће информатичке могућности које се могу искористити у процесу контроле квалитета и испуњености стандарда	++	Недовољна посвећеност студената и наставника развоју културе квалитета	++
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

14.3 Предлог мера и активности за систематско праћење и периодичну проверу квалитета

- Координаор програма докторских академских студија социологије треба да размотри наменско ангажовање ненаставног особља, које ће дати техничку подршку контроли квалитета и испуњености стандарда.
- Одељење за социологију треба да одреди наставнике и сараднике који су одговорни за редовно прикупљање мишљења свршених студената и њихових послодаваца независно од рада Комисије за обезбеђење квалитета и самовредновање
- Формирати бољу софтверску подршку контроли квалитета и испуњености стандарда.
- Увести обавезу да се при планирању сваке активности у оквиру програма докторских академских студија социологије претходно анализирају извештаји о контроли квалитета из претходних година.
- Предвидети средства за рад на пословима контроле квалитета у буџету.
- Јавно похвалити и наградити запослене и студенте који су се ангажовали на пословима контроле квалитета.

Акциони план за Стандард 14

Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Обезбедити финансијска средства за стимулисање рада	Управник одељења за социологију, Координатор програма	2021.	Одлука Управника одељења и координатора

чланова радне групе за системско праћење квалитета	докторских академских студија социологије и Управа Факултета		програма о персоналним решењима за праћење квалитета програма докторских академских студија социологије
Формулисати препоруке за побољшање квалитета програма настале на основу препорука студената, бивших студената и послодаваца	Управник програма и радна група формирана за праћење квалитета и самовредновање програма докторских академских студија социологије	Септемар 2021.	Примена препорука и рад на побољшању квалитета сваког појединачног наставног предмета

СТАНДАРД 15. КВАЛИТЕТ ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА

Стандард 15. Квалитет докторских студија

Квалитет докторских студија се обезбеђује кроз унапређење научноистраживачког рада, односно уметничкоистраживачког рада, осавремењавање садржаја студијских програма докторских студија и редовно праћење и проверу њихових циљева, постизање научних, односно уметничких способности студената докторских студија и овладавање специфичним академским и практичним вештинама потребним за будући развој њихове каријере.

15.1. Опис стања

Одељење за социологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, у претходном периоду је два пута акредитовано за Студијски програм докторских студија у трајању од 3 године (180 ЕСПБ). Законом о високом образовању утврђен је садржај студијских програма. Стандардима за акредитацију студијских програма докторских студија утврђена је структура и остали елементи. Докторске студије регулисане су Правилима докторских студија и Статутом факултета. За праћење и унапређење квалитета докторских студија надлежна је Комисија за докторске студије. Осим Комисије за квалитет докторских студија надлежни су и: Декан, Продекан за наставу, Комисија за обезбеђивање квалитета и самовредновање, управници одељења и наставници који учествују у реализацији програма докторских студија Филозофског факултета.

На Одељењу за социологију Филозофског факултета Универзитета у Београду докторске студије се изводе на научно утемељеним програмима према наставним плановима који су у потпуности усклађени са Стандардима за акредитацију докторских студија. Циљеви програма докторских студија усклађени су са основним задацима и циљевима факултета у научној делатности.

Као још један спремности високошколске установе за спровођење докторских студија говори и податак да је велики број наставника активно ангажовано на научно-истраживачким пројектима. Квалитет научно-истраживачког рада наставника у складу је са условима дефинисаним акредитацијом. Сарадња са научно-истраживачким установама остварује се кроз бројне пројекте.

Студенти докторских студија саопштавају радове на домаћим и међународним научним конференцијама, као и у међународним часописима са SCI листе. Студенти су

такође укључени у развој матичних научних области кроз учешће у домаћим и међународним научно-истраживачким пројектима.

Наставни процес на докторским студијама, између осталог, реализује се са циљем развоја вештина и спретности у употреби знања, а уз поштовање принципа етичког кодекса и добре научне праксе.

Уписивање студената на студијски програм докторских студија реализује се у складу са Законом, а преко заједничког конкурса који расписује Сенат Универзитета у Београду, узимајући у обзир друштвене потребе и потребе у развоју науке. За извођење докторских студија обезбеђени су одговарајући људски, просторни, технички, лабораторијски, библиотечки, информатички и други ресурси, примерени карактеру докторских студија и предвиђеном броју студената.

У циљу непрекидног праћења напредовања студената у стеченим знањима и вештинама менторски рад се стално унапређује и стимулише. Напредовање студената при савладавању студијског програма докторских студија вреднује се ЕСПБ бодовима. Сталним праћењем и мотивисањем рада наставника број потенцијалних ментора из године у године расте. Повећање броја ментора у односу на број студената утиче на мању оптерећеност ментора, а самим тим и квалитетнији рад са мањим бројем студената. Избор ментора реализује се према дефинисаним правилима.

Одбрађене докторске дисертације депонују се у библиотекама факултета, као и другим репозиторијумима предвиђеним правилима Универзитета у Београду. Установа обезбеђује јавну доступност реферата о прихватању дисертације у складу са правилима о поступку оцене и одбране као правилима провере оригиналности докторских дисертација.

15.2. SWOT анализа систематског праћења и периодичне провере квалитета

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ		
Дуга традиција извођења наставе и наставно-истраживачког рада	++	Већа ангажованост посебних организационих јединица које се баве праћењем и уједначавањем квалитета докторских студија	++
Континуирано осавремењавање предмета и увођење нових	+++	Неравномерна оптерећеност студената по семестрима у постојећем студијском програму	+++
Велики број потенцијалних ментора са одговарајућим квалификацијама	+++	Одсуство обавезне стручне праксе	++

Доступност информација о садржини предмета и једноставној и ефикасној комуникацији са наставницима и менторима	++	Усавршавање и усклађивање постојећих правила докторских студија са насталим променама	+++
Укљученост докторанада у научно-истраживачке пројекте	++	Недостатак опреме и специјализованих лабораторија за поједине научне области	++
МОГУЋНОСТИ		ОПАСНОСТИ	
Боља сарадња са другим високошколских установама сличних студијских програма (развој докторске школе)	+++	Нелојална конкуренција у окружењу која урушава звање доктора наука	++
Студијски програм на енглеском језику	++	Недовољна мотивисаност студената за докторске студије	++
Повезивање са тржиштем рада	+++		
Скала за квантификацију процене: +++ → високо значајно; ++ → средње значајно; + → мало значајно; 0 → без значајности			

15.3. Предлог мера и активности за систематско праћење и периодичну проверу квалитета

У наредном периоду потребно је унапредити и ускладити постојећа правила докторских студија у складу са новонасталим променама и актима. С обзиром да постоји потреба за посебном организационом јединцом која би пратила квалитет докторских студија потребно је изменама у правилу прецизније дефинисати рад Комисије за докторске студије, као и надлежности у вези са квалитетом докторских студија.

Неопходно је извршити и одређене измене студијских програма докторских студија у циљу равномернијег оптерећења студената по семестрима у циљу смањења броја пренетих бодова и обновљених година. Обавезна стручна пракса студената докторских студија у великој мери би унапредила сарадњу са привредом и помогла у промени мишљења компанија о докторским студијама, као и примени научних метода и приступа у пракси. Сарадња са привредом кроз постојеће и нове уговоре о сарадњи подразумевала би конкретно повезивање научних знања са практичним проблемима у привреди.

У циљу унапређења квалитета докторских студија, као и броја уписаних студената потребно је размотрити могућности удруживања докторских студија са сродним факултетима у земљи и иностранству, као и друге могуће облике сарадње. Програм докторских студија на енглеском језику један је од начина повећања интересовања

студената за упис. Осавремењавањем лабораторија и набавком нових софтвера и опреме допринело би се додатној оспособљености студената.

Акциони план за Стандард 15			
Активност	Одговоран	Рок за извршење	Очекиван резултат
Усавршавање и усклађивање постојећих правила докторских студија са насталим применама	Декан Продекан за наставу Правна служба и секретар Факултета	Следећа акредитација	Унапређење квалитета докторских студија
Унапређење студијског програма (равномерније оптерећење по годинама и увођење обавезне стручне праксе)	Декан, Продекан за наставу	Следећа акредитација	Смањење обнављања година и додатних трошкова студената
Размотрити могућност удруживања са другим универзитетима у земљи и иностранству (докторска школа, комбиновани програми, гостујућа предавања и сл.)	Декан Продекан за наставу Наставници и сарадници	Следећа акредитација	Повећање броја уписаних и свршених студената, као и квалитета докторских студија
Развој лабораторија за поједине научне области	Декан Продекани	Следећа акредитација	Развој практичних вештина
Боље повезивање са тржиштем рада	Декан Продекан за наставу Наставници и сарадници	Следећа акредитација	Усклађивање садржаја докторских студија за захтевима тржишта рада и боља сарадња са организацијама које запошљавају студенте докторских студија.

Табеле и прилози за стандард 15:

Табела 15.1. Списак свих акредитованих студијских програма докторских студија,

Табела 15.2. Списак организационих јединица, које се баве уједначавањем квалитета свих докторских студија на високошколској установи (Савет докторских студија, докторска школа...)

Табела 15.3 Списак чланова организационих јединица за квалитет докторских студија високошколске установе и студијских програма

Прилог 15.1а и Прилог 15.16 Правилник докторских студија

Прилог 15.2. Извод из Статута који регулише докторске студије

[Прилог 15.4.](#) Правилник о избору ментора

[Прилог 15.5](#) Поступак израде и одбране докторске дисертације и докторског уметничког пројекта